

Warszawa, 27-12-2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.7037.109.2023.AT

Pani

Barbara Nowacka

Minister Edukacji

ePUAP

Szanowna Pani Minister,

uprzejmie informuję, że do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się Fundacja Edukacji Domowej, Fundacja Szkoła w Chmurze oraz Rada Społeczności Rodziców i Opiekunów Szkoły w Chmurze, przedstawiając swoje opinie na temat rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2024¹. W ocenie Wnioskodawców, z uwagi na zagrożenia, jakie przepisy rozporządzenia stanowią dla dalszego funkcjonowania edukacji domowej (ED), zachodzi potrzeba pilnego i rzetelnego zbadania sprawy przez prawodawcę.

Osoby należące do społeczności edukacji domowej szczególnie doceniają prawa wynikające z art. 70 Konstytucji RP, czyli m. in. wolność wyboru dla swoich dzieci szkół innych niż publiczne oraz prawo zakładania szkół przez obywateli i instytucje. Wnioskodawcy podkreślają, że korzystanie z możliwości określonej w art. 37 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900 ze zm.), tj.

---

¹ <https://legislacja.gov.pl/projekt/12378311/katalog/13014115#13014115> (dostęp: 18.12.2023).

spełniania obowiązku szkolnego i nauki poza szkołą, świadczy o dużym zaangażowaniu rodziców, mających na uwadze przede wszystkim dobro ich dzieci.

Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2024 zawiera podobne unormowania jak w ubiegłym roku, uzależniając wysokość subwencji od liczby uczniów w edukacji domowej przyjętych do danej szkoły. Podmioty prowadzące szkoły specjalizujące się w ED wskazują na własne analizy, według których poziom finansowania (wynikający z algorytmu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego), nie jest wystarczający.

Część szkół informuje, że otrzymane środki nie pozwalają na pokrycie ich podstawowych zadań, określonych w stosownych ustawach i rozporządzeniach. Wskazano na rosnące koszty związane z administracją, organizacją egzaminów, wynajęciem lokali oraz wsparciem edukacyjnym (zajęcia, konsultacje, materiały edukacyjne, pomoce dydaktyczne). Przypomniano obowiązki wszystkich szkół w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wspierania uczniów z niepełnosprawnościami. Wśród szkodliwych skutków obniżenia wagi na ucznia w ED wymieniono zmniejszenie liczby przyjętych uczniów i uczennic, zakończenie współpracy z częścią kadry pedagogicznej i innymi pracownikami, a także ograniczenie zakresu wsparcia oferowanego uczniom i uczennicom w porównaniu do okresu przed obniżeniem finansowania.

Dążenie do zapewniania usług wysokiej jakości skłania największe szkoły do pozyskiwania funduszy od rodziców i opiekunów. Ci z kolei – jak wskazują Wnioskodawcy - mogą czuć się traktowani przez państwo gorzej w porównaniu do rodziców, którzy postanowili posłać swoje dzieci do tradycyjnych szkół. Rodzice dzieci, które realizują obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą, zaznaczają, że ich decyzja nie oznacza wypisania dziecka z systemu oświaty. Wciąż oczekują oni wsparcia ze strony nauczycieli i szkoły na podobnym poziomie, co osoby korzystające z innych form edukacji. Przyjęte rozwiązania są dotkliwe szczególnie dla dużych szkół, które mają największe doświadczenie w prowadzeniu edukacji domowej.

Wnioskodawcy apelują o przywrócenie poprzednich stawek finansowania na poziomie 0,8 dla wszystkich szkół na uczniów/uczennice w edukacji domowej, bez względu na ich liczbę w danej placówce. W efekcie zwiększy się dostępność takiej formy nauki dla osób chętnych.

Wnioski skierowane do Rzecznika Praw Obywatelskich zawierają także zarzuty wobec sposobu procedowania przeszłego oraz obecnego rozporządzenia, dotyczące m. in. braku uzasadnienia przyjęcia współczynnika 0,2. Z punktu widzenia osób prowadzących szkoły zmniejszenie finansowania z budżetu nastąpiło w sposób nagły i niespodziewany. Członkowie społeczności nie rozumieją powodów, dla których to właśnie liczba 200 uczniów w szkole została przyjęta jako główne kryterium. Co istotne, liczba ta nie pojawia się w żadnych innych przepisach regulujących system oświaty.

Zdaniem Wnioskodawców delegacja ustawowa z art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2267 ze zm.) nie daje ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania podstaw do zróżnicowania kwot subwencji w oparciu o sposób realizowania obowiązku szkolnego. Zróżnicowanie to zostało uzasadnione niższymi kosztami prowadzenia danej szkoły, jednak nie przedstawiono dokładnych badań i analiz. Wątpliwości osób podpisanych pod wnioskiem do RPO budzi sformułowanie "w szczególności", które – w ich ocenie – zapewnia ministrowi zbyt daleką swobodę przy uwzględnianiu różnych czynników. Wpływa to negatywnie na stabilność prawa oraz poziom bezpieczeństwa podmiotów prowadzących szkoły i placówki oświatowe.

W kontekście edukacji domowej uprzejmie wskazuję na wystąpienie generalne z dnia 25 października 2023 r., w którym zwracałem uwagę na problem interpretacji art. 14 ustawy - Prawo oświatowe, zawierającego katalog zadań szkoły publicznej i szkoły niepublicznej, w odniesieniu do tych szkół, w których wszyscy uczniowie realizują obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą. Podkreślałem, że jasne przepisy są ważne zarówno dla podmiotów prowadzących szkoły niepubliczne, jak i dla uczniów i uczennic oraz ich rodziców, którzy – jak pokazano na przykładzie – są narażeni na ryzyko niespodziewanej likwidacji szkoły.

Z uwagi na powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2023 r. poz. 1058), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o przedstawienie stanowiska w zakresie dotyczącym zarzutów wysuwanych przez Wnioskodawców. Będę wdzięczny za informację, czy istnieje potrzeba zmiany przepisów, na podstawie których odbywa się edukacja domowa oraz funkcjonują szkoły udzielające wsparcia dzieciom i młodzieży zdobywającym wykształcenie poza szkołą.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/